

EU-ret, undervisningsnoter

btd@sam.sdu.dk : underviserens email. Skriv i emnefeltet at det er jura deltid.

Eksamen: brug 1 time og 20 min på hver delopgave. Der er 3.

Indholdsfortegnelse

Forelæsning 1, d. 25. september: Principper vedrørende kompetencer, Hjemmel og lovgivning, Retskilder og virkemidler	3
<i>Regelgrundlag .....</i>	3
<i>TEU & TEUF .....</i>	4
Eksamensopgave 1	5
Hjemmel og lovgivning	6
Fællesskabsmetoden	8
Initiativret:.....	9
Subsidiaritetsprincippet / nærhedsprincippet	9
Proportionalitetsprincippet.....	10
EU-institutionerne	10
Institutionel ramme.....	10
Oversigt over institutionerne	11
<i>Domstolen .....</i>	11
EU-domstolens fortolkningsstil	11
Objektiv og subjektiv fortolkning	11
<i>EU-kommissionens muligheder for retlige procedurer i tilfælde af en konflikt .....</i>	13
<i>Retskilder og virkemidler.....</i>	13
Primære retsakter	13
Unionens internationale aftaler (mellemniveau)	13
Sekundære/afledte retsakter (kommer fra en hjemmelsbestemmelse).....	13
Klassificering af retskilder.....	14
Lovgivningsmæssige og ikke lovgivningsmæssige-retsakter	15
<i>Forordninger: TEUF, art 288.....</i>	15
<i>Direktiver: TEUF art. ....</i>	16
<i>Afgørelser: TEUF art. 288 .....</i>	16
Generelle og individuelle afgørelser.....	16
<i>Henstillinger og udtalelser .....</i>	16
<i>Minimumsharmonisering eller fuldstændig harmonisering .....</i>	17
<i>Finansielle sanktioner.....</i>	17
<i>Annulation, TEUF art. 263 & 264.....</i>	17
TEUF, art. 216: hjemmelsbestemmelse for Unionens internationale aftaler.....	18
<i>Passivitetssøgsmål .....</i>	18
Forelæsning 2, d. 2. oktober: Institutioner, EU-retten som særegent retssystem, forrang for national ret, direkte virkning/umiddelbar anvendelighed, Medlemsstaternes erstatningspligt, EU's charter, domstolskontrollen	18
<i>Forholdet mellem traktaterne:.....</i>	18
<i>Kompetencetildeling.....</i>	18

Derudover indeholder TEUF indeholder nogle grundlæggende regler (pligtnormer), der forbyder / påbyder visse handlinger → rettet mod medlemsstaterne, borgerne & virksomhederne.

Grundlæggende er:

- Art. 18: forbud mod diskrimination
- Art. 34: fri bevægelighed for varer
- Art. 45: fri bevægelighed for personer/arbejdskraft
- Art. 49: etableringsfrihed
- Art. 56: Tjenesteydelser
- Art. 63: kapital og betalinger
- Art. 101: forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler
- Art. 157: forbud mod uligeløn

Eksamensopgave 1

Et par ministre i to nye EU-medlemslande overvejede at indgå et administrativt samarbejde om blandet andet handelspolitik på et område uden eksisterende EU-regulering. Den ene minister blev i den anledning gjort opmærksom på, at der måske kunne være hindringer for national regulering.

Ministeren henvendte sig til sin EU-retlige rådgiver og bad denne udarbejde en juridisk analyse af ”medlemsstaternes kompetence til under Lissabon-traktatens bestemmelser at indgå administrativt samarbejde om fælles handelspolitik”.

Hvad skal rådgiveren svare ministeren?

Er det kompetence- eller hjemmelsspørgsmål? Det er et kompetencespørgsmål. Vi skal kigge på kompetencetildeling: er noget overgivet eller ej? Handelspolitikken er identificeret, og så er der administrativt samarbejde.

Handelspolitik er en EU-kompetence. Kan medlemsstaterne så gøre noget på dette område? Nej. Det er en ene-kompetence. Ene-kompetence betyder, at kun EU-kan gøre noget, medmindre staten har fået lov.

Hvis vi så skal se på det administrative samarbejde. Hvilken type kompetence er det? En hvor EU kan understøtte medlemsstaterne. Ikke i princippet, men da det er fælles handelspolitik, som man ikke må, så giver det ikke mening at tale om.

Kompetencer:

- Ene-kompetence

Bugge foreslår:

- Denne her opgave handler om en kompetence er overgivet til EU. Medfør af kompetetildelingsprincippet, kan vi se, at hvis kompetencer er overført, så kan EU agere indenfor dette. Det styres af kompetence-kategorierne. De definerer forholdet mellem EU og medlemsstaterne på specifikke områder.
- Af opgavens tekst, kan vi se, at der er to relevante områder: det administrative og det fælles handelspolitik.

Hvornår finder subsidiaritetsprincippet anvendelse?

- De delte kompetencer
- Betyder, at målene bedst skal give mening på EU-plan. Det skal give noget ekstra, at vi regulerer på EU-niveau eller kunne medlemsstaterne ligeså godt gøre det
- Ift. eksamen ikke så vigtigt hvad man når frem til: analysen skal foretages med udgangspunkt i fakta. BEDRE er en del af koden. Value added. Kun anvendeligt på delte kompetencer.

TIL EKSAMEN: kodeord for at man er omkring dette her vil være, hvis der i et bilag fx står noget med “tættere på borgerne, nærmere borgerne” osv. så ved man at der skal snakkes nærhedsprincip.

Proportionalitetsprincippet

TEU artikel 5(4): I medfør af proportionalitetsprincippet går indholdet og formen af Unionens handling ikke videre end nødvendigt for at nå målene i traktaterne.

Hvad siger dette?

- Indholdet: hvad er det man regulerer?
  - o Fx en skildpadde kommer i fare, og man regulerer hele vådområdet. Er det proportionalt? Endemål ikke vigtigt, men at man laver en vurdering.
- Formen: hvilken retsakt (forordninger og direktiver) bruger man?
  - o Er det direktiv eller forordning? Giver det mening, at man bruger den ene eller den anden. Er det tilstrækkeligt?
- Væsentligt: subsidiaritets finder kun anvendelse på delte, men proportionalitet er ALTID anvendeligt. Generelt anvendeligt.

Vær opmærksom på, at proportionalitetsprincipper optræder mange steder. F.eks. fri bevægelighed. Når vi er på den institutionelle dele, så er det TEU, artikel 5(4).

Hvis opgave 1 i opgavesættet, så er det art 5(4).

Der er en anden proportionalitetsafvejning, som er udviklet i domstolspraksis.

Protokollen om anvendelse af nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet (Lissabontraktaten, s. 238) – ift. nærhedsprincippet kan nationale parlamenter give gult kort til EU. Så kan EU vælge om de vil opretholde, ændre eller trække tilbage. Det kan man ikke med proportionalitet.

EU-institutionerne

Overvej:

- Sammensætning: bliver de valgt? Hvad er sammensætningen? Kan de afsættes mm.
- Funktioner: hvilke beslutningskompetencer har de?
- Beslutninger: hvordan træffer de beslutninger?

Kompetencetildeling.

Institutionel ramme

TEU, art 13(1)-(2): Definerer en institutionel ramme. Hvis ikke den her var der, så var institutionerne der ikke.

Subsidiaritet: EU skal være minimumsharmonisering (s.145) – et land må gerne have strengere regulering. Den skal ikke ”løsne” sin regulering for at få fuld harmonisering landene mellem. Det følger også, at henstillinger og åben koordination er at foretrække + frivillige adfærdskodeks. NB: der er endnu ingen dom, hvor EU-domstolen annullerer en retsakt pga. overtrædelse af subsidiaritetsprincippet, s. 127. Der må kun handles på EU- eller fællesskabsplan, hvis formålet ikke kan nås i national lovgivning, s. 134

Direktiv har minimumsharmonisering, medmindre andet fremgår. Forordning har maksimum harmonisering, medmindre andet fremgår – se s. 145 om begreberne. Se nedenfor ift. enekompetence og delt kompetence. Ikke fuld harmonisering på områder med delt kompetence. EU har kompetence til fuld harmonisering på indre marked, s. 146

Proportionalitetsprincip: der må ikke anvendes midler, der er mere indgribende end nødvendigt, s. 134

Kompetencekategorier

TEU art. 2-6.

Enekompetence: kun EU, der kan lovgive og vedtage juridisk bindende retsakter

Delt kompetence: både EU og MS kan lovgive og vedtage juridisk bindende retsakter på dette område. MS kan udøve deres kompetence i det omfang EU ikke har udøvet sin.

Husk at skel mellem minimumsharmonisering & fuld harmonisering ift. enekompetence og delt kompetence – s. 146-147.

Domme: når der er flere mulige hjemmelsvalg. Så ser man på domspraksis og hvilket kriterie der vælges ud fra.

Doktriner: en juridisk problematik, hvor der er en stribe domme, der afgør hvordan det skal forstås.

Folkeret vs EU-ret: EU-retten er et særegent retssystem

Folkeret handler om aftaler mellem stater. Derover står de nationale retssystemer, hvor folkeretten skal gennemføres for at kunne bruges (som EMRK). Den skal implementeres ved lov.

Med etableringen af EU, der ændrede man afgrænsningen mellem internationale beføjelser og nationale beføjelser. Man flyttede (hjemmel, kompetencetildeling) en masse kompetencer fra det nationale til det fælles. Dette gør EU-retten til et særegent retssystem.

26/62 *Can Gend en Loos*: “[the EEC Treaty] is more than an agreement which merely creates mutual obligations between the contracting states (...) the subject of which comprise not only member states but also their nationals” ... “Independently of the legislation of member states [union] law therefore not only imposes obligations on individuals but is also intended to confer upon them rights which become part of their legal heritage” ... “these rights arise not only where they are expressly granted by the treaty, but also by reason of obligations which the Treaty imposes in a clearly defined way upon [individuals, Member states and community institutions]”

→ EF-traktaten er mere end en aftale der skaber gensidige forpligtelser – den omfatter også borgerne

Chartret er ikke tænkt som et alternativ til EMRK. Det gælder kun EU-ret og det henviser til EMRK. EU-domstolen har henvist til EMRK eller EMD's domme. EMD henviser også til chartret og domme af EU-domstolen når grundlæggende rettigheder er i spil.

MEN:

- Rækkevidden mellem minimumsstandarder er forskellige, og selvom EU ikke skal konkurrere med EMD, så er der spørgsmål der
- EU-domstolen har i 2014 afvist tiltrædelsesaftalen for EU ift. EMRK.- forhandlinger er nu genoptaget. Man kan tænke EU-domstolen ikke vil afgive magt, og ja, men den er nok også oprigtigt bekymret for om medlemstaterne siger: hvilken domstol passer os? I stedet for at stille præjudicielle spørgsmål til EU-domstolen og få retningslinjer som man skal rette sig efter, så bede EMD om en udtalelse, som ikke har samme bindingskraft som en juridisk afgørelse.

C-256/11 Dereci m.fl.

Generel stillingtagen: den er lavet af en generaladvokat. Han forbereder sagen til domstolen – her er hvad jeg mener, afgørelsen skal være, på baggrund af EU-retten. Det kan domstolen sagtens afvige fra. Men kan være interessant at se.

Chartret anvendes

1. Som **fortolkningsbidrag** i forhold til andre EU-retsakter: "...artikel 15, stk. 1, i direktiv 2002/58, sammenholdt med chartrets artikel 7, 8 og 11 samt artikel 52, stk. 1, skal fortolkes således, at..." (C-203/15 og C-698/15, *Tele 2 Sverige og Tom Watson m.fl.*, præmis 125)
2. Som **legalitetsprøvelse** af EU-retsakter – fx forenelighed af bestemmelser i et direktiv med Charteret, og om et indgreb følgende af direktivet i charterbaserede rettigheder er begrundet i medfør af Chartrets art. 52(1) (C-293/12 og C-594/12, *Digital Rights Ireland og Kärntner Landesregierung m.fl.*)
3. Som **målestok** for handlinger, der følger af medlemsstaternes implementering af EU-retsakter – fx undtagelse fra princippet om gensidig anerkendelse ift. straffesager, når medlemsstater har pålidelige og relevante oplysninger om fare for et brud på forbuddet i Chartrets art. 4 i en EU-borgers hjemland (C-404/15 og C-659/15 PPU, *Aranyosi og Căldăraru*)
4. Som bekræftende **udtryk** for EUs generelle retsprincippers forpligtende karakter (C-441/14, *DI ("Ajos-sagen")*), præmis 22: princip om forbud mod aldersdiskrimination, jf. Chartrets art. 21, i en sag opstået før Chartret blev bindende)

Chartret anvendes som:

- Fortolkningsbidrag
- Legalitetsprøvelse
- Målestok
- Udtryk

Se ovenfor. Vær obs på **dommene!!!**

Kan chartret påberåbes direkte?

Betingelser – se. Nedenfor

- De forskellige kategorier
  - Produktkrav
  - Salgsformer
  - Anvendelseskrav
  - Ad hoc-begrundelser (herunder hypotetisk virkning, jf. nedenfor)

- Gennemgående temaer
  - Omsætningssynspunkt eller diskriminationsforbud?
  - Keck-testen er unik for TEUF art. 34
  - Markedsadgangssynspunktet
  - Hypotetisk virkning

Sjældent anvendte hensyn:

- Offentlig sædelighed (Henn and Darby)
- Offentlig orden (Thomson)
- Offentlig sikkerhed (Campus oil)

Menneskers liv og sundhed

- MS fastsætter beskyttelsesniveauet inden for de i traktaten fastlagte rammer
- Gourmet-dommen
- Monsees-dommen (transport af levende dyr)
- Bluhme-dommen

Scotch Whisky-dommen: minimumspriser for alkohol.

- EUD siger ikke ja/nej. De siger art. 36 skal vurdere objektivt, og egnethed.

Cassis de Dijon-dommen nævner også forbrugerbeskyttelse.

TV-shop dommen: reklamer rettet mod børn under 12 år:

- EUD sender bare spørgsmålet tilbage. I må selv vurdere om det overholder, at varen får adgang eller medfører større ulemper jf. Keck-dommen.
- Er det nødvendigt at foretage?

Sammenfatning af TEUF art. 35

- Den indenlandske produktion eller hjemmemarkedet sikres en særlig fordel til skade for produktionen eller handlen i andre medlemsstater